

Ve čtvrtek 24. 10. jsem chyběla, tak Vám posílám přeložené i to, co bylo na minulou hodinu.

Avšak myšlenka gramatické správnosti (což je obyčejná kopie pravopisné správnosti - nejzásadnějšího ze všeobecných nároků na domnělé požadavky komunikace) není nikdy daleko od hodnocení „jazykové úrovně“, tedy prvního ztvárnění stylu. Gramatická cvičení *Noela* a *Chapsala* a některých dalších (*Letellier*, atd.) prakticovala ve velkém chybný pravopis. Žákům se předložila chybná znění vět, která museli opravit. Kritérium pro určení „správného“ a „špatného“ bylo v dodržování údajně gramatických pravidel, ale také pravidel společenských, která předepisují vyjadřování se takovým či jiným způsobem a především používání určitých slov a jiných ne. A tak vznikla absolutní záměna mezi gramatickým pravidlem a stylistickou správností: chybné znění nebylo jen to, která nerespektovala pravidla dohody, ale také to, které nerespektovalo zásady komunikace, které byly nepřímo dány společenskou hierarchií. Volba slov tak byla pro žáka rozhodujícím úkolem. V této normativní perspektivě je to tedy stylistický princip, který dává svou logiku gramatické iluzi.

V roce 1857 vydává Pierre Larousse Lexikologickou metodu čtení (*Méthode lexicologique de lecture*), která se s novými vydáními přeměnila na Lexikologickou výuku stylu (*Cours lexicologique de style*) pro školy, která není nic jiného než mluvnice „našeho jazyka, jazyka tak krásného, tak metodického, že, vyjma galicismů, není snad výrazu, obratu ani věty, která by neuznávala přísné zákony logiky a uvažování“ (Larousse, 1887, p.iv). Může tomu být snad jinak? „Gramatika je *umění mluvit a psát* správně, to znamená umění dobře vyjadřovat své myšlenky, a to jasně, stručně a dokonce s elegancí. „Gramatika“ má základ v řeckém slově *gramma*, které znamená „*litteratura*“ (ibid., p. v). Přeskočme ale etymologické zjednodušení, které připodobňuje písmeno

jakožto znak psaní k literární metonymii ve své celistvosti, což můžeme nazvat silně popíratelným přežitkem. Larousse se vehementně rozčiluje nad omezením gramatiky na pouhý pravopis představující přehnanou zaujatost formální kvalitou na úkor smyslu a expresivity a viní ji z beztrestného ohlupování žáků. „Jakmile byla tato mezera rozpoznána, bylo třeba ji zaplnit. Co jsme však mohli dát vedle formy, kterou obléká myšlenka, pokud to není samotný základ myšlenky? A vedle pravopisu, který pojednává o slově, pokud to není styl, který pojednává o věci?“ (ibid.).

Larousse byl v tomto podvratným reformátorem a jeho iniciativa se musela zdát mnohým generálním inspektorům jeho doby stejně skandální jako návrhy na vědění ve školách v 90. letech našim současníkům. Jeho metoda totiž už neumísťuje do středu pedagogického systému obecnou normu, jejíž pravopisná pravidla mocně kodifikují značky, ale výslovně a dobrovolně tam umísťuje výraz, což je pro něho styl. Zkrátka proti diktátu - karikatuře napodobování, se prosazuje slohový projev - invenční cvičení, které se neobejde bez dobré znalosti slovní zásoby, a tedy pravopisu. Slohová cvičení, to je škola jazyka a vzdělaný jazyk se nazývá styl.